

NĚKOLIK VZPOMÍNEK NA VÁCLAVA BŘICHÁČKA

(14. června 1930 – 3. února 2010)

Nemohu na tomto místě zhodnotit význam Václava Břicháčka pro českou psychologii, ani se nemohu rozepsat o jeho vlivu na české skautské hnutí a další organizace – to musí učinit povolanejší a nespadá to ostatně do náplně časopisu *Lidé města*. Nerad bych také hovořil o vážných věcech týkajících se vztahu života a smrti – zdá se mi, že vše důležité k tomu ostatně řekl na pohřbu pan farář. Rád bych se však se čtenáři podělil o několik banálních osobních vzpomínek, které snad předvedou Václava Břicháčka v tom ohledu, který byl podstatný pro Fakultu humanitních studií UK, a snad též v tom ohledu, v kterém jsme ho měli rádi. Ostatně – jak dobře víme třeba od Augustina či z *Eposu o Gilgamešovi* – jakkoliv není jisté, zdali je smrt bolestivá pro zemřelého, je naopak jisté, že způsobuje bolest pozůstalým: z této bolesti potom povstává potřeba zemřelé si připomínat, a tak – dokud někomu stojí za to připomínat si je – jsou zde stále v určitém způsobu s námi.

První vzpomínka je z října roku 1995, což byl rok, kdy jsem odešel do Prahy a začal studovat tehdejší IZV. Stejně jako dnes bylo první povinností nového studenta absolvovat letní školu, která se ovšem tehdy konala formou několikadenního soustředění mimo Prahu. Jednou večer, když jsem přemýšlel, jaké přednášky si zapíši a na co vlastně budu chodit, mi poradil Zdeněk Pinc, abych rozhodně nevynechal Břicháčka, jelikož mám poslední šanci si ho poslechnout: příští rok totiž už přednášet nebude, neboť definitivně odchází do penze. (O tom, že Václav Břicháček bude na Fakultě humanitních studií příští rok definitivně končit, jsem ostatně slyšával během následujících patnácti let poměrně často, i když si teď nemohu vzpomenout, zdali někdy přímo od něho, a naučil jsem se tomu posléze přikládat malou váhu.) Ačkoliv jsem ze svého předchozího studia neměl s psychologií zrovna dobrou zkušenost, Zdeňka jsem poslechl: matně si pamatuji, že se mi to tenkrát navíc nějak dobře hodilo do rozvrhu. Václav Břicháček zahájil první hodinu tím, že – jak mívá ve zvyku – si potřásl rukou s jedním studentem v první lavici, aby se tak symbolicky pozdravil se všemi, a potom nám mimo jiné vyprávěl příběh o tiskové konferenci, která proběhla po nějaké schůzce Chruščova s Kennedym, na níž při pózování fotografům prvně jmenovaný zvedl ruce nad hlavu a sepal je tam, aby udělal na novináře

dojem, čímž ovšem Kennedyho krutě ponížil, jelikož nevědomky předvedl gesto, kterým v Americe oslavuje vítězný boxer po zápase, v němž soupeři uštědřil K.O. Nepamatuji si už bohužel, co obecného z toho Václav tehdy vyvozoval, ale když nám ono Chruščovovo gesto pro názornost předváděl, opravdu mě to nadchlo: přišel mi prostě takový ... gigantický.

Druhá vzpomínka je ze září roku 2003, kdy jsem již byl nějakou dobu zaměstnán na fakultě a měl na starosti společenskovědní modul bakalářského studia: po krátkém zápase o to, jakou povahu bude mít výuka psychologie na nové fakultě, jsme se rozhodli psychologii zdraví, kterou zde Václav Břicháček razil, akreditovat jakožto navazující magisterské studium. Šlo o poměrně ambiciózní podnik, jelikož kromě rektorátu a ministerstva školství by svůj souhlas muselo dát navíc též ministerstvo zdravotnictví, ale fakulta se bouřlivě rozvíjela a nic se tehdy nezdálo nemožné. V době, kdy byl již připravený akreditační materiál postoupen vědecké radě FHS, se nám však stala nepříjemnost: prakticky v předvečer projednávání jsem prohodil několik slov s jedním z garantů oboru, který mi v dobré víře mimoděk sdělil, že jeho blízká spolupracovnice a současně jiný z garantů, která měla navíc materiál vědecké radě prezentovat, po kratší nemoci zemřela a zanedlouho bude mít pohřeb. Velmi mě to zarazilo a považoval jsem to tehdy za velkou komplikaci, jak kvůli akreditaci, kde dotyčná hrála důležitou roli, tak kvůli radě kursů, které v končícím letním semestru vyučovala. Druhý den jsme s Lenkou Lukešovou proto udělali některá nutná opatření (ohledně výplaty peněz pozůstalým, náhradních atestací apod.) a následně jsem se šel s Václavem poradit, jaké opatření uděláme ohledně akreditace. Václav Břicháček byl smrtí dané kolegyně překvapen, nikoliv ovšem zaskočen: nehovořil ani o tom, jak ho to mrzí, ani o tom, jak to večer uděláme; chvíli přemýšlel a potom zvedl telefon a dané kolegyni zavolal (delší čas se neviděli). K mému zděšení „mrtvá“ kolegyně telefon zvedla, ujistila Václava, že se těší vesměs dobrému zdraví a připravuje si materiály na večer. Nedorozumění se posléze rychle vysvětlilo (daný garant si spletl dvě své spolupracovnice; říká se ostatně, že když někoho předčasně pohřbí, dožije se vysokého věku), vědecká rada akreditaci schválila, k další instanci ji ovšem vedení fakulty nakonec nepostoupilo. Z perspektivy dalšího osudu psychologie zdraví na fakultě to bylo zřejmě správné rozhodnutí.

Poslední vzpomínka je z dubna roku 2006, kdy jsem chystal sborník k sedmdesátinám profesora Jana Sokola. Jedním z příspěvů měl být také Václav Břicháček, který napsal povedený a vtipný článek o stárnutí (*Ad honorem septuagenarij*), který se bohužel shodou nešťastných náhod posléze ztratil

někde na cestě mezi technickým redaktorem a sazečem a z publikace tak „vypadl“. Pro množství příspěvků jsem si toho tenkrát nevšiml a uvědomil jsem si to až v okamžiku, kdy jsme na oslavě narozenin sborník panu profesorovi kolektivně předávali. Trapnost té chvíle byla opravdu veliká, Václav na sobě ovšem nedal skoro nic znát, ačkoliv bylo zřejmé, jak ho to musí mrzet. Mé banální výmluvy potom celkovou situaci spíše ještě zhoršovaly. Byla to taková slunná dubnová sobota po úspěšném skončení prvního kola přijímacího řízení na SHV, které jsem organizoval, a tudíž jsem se cítil jako mistr světa: tohle byla vskutku ledová sprcha. Nicméně k druhému kolu přijímacího řízení, jež se konalo následující sobotu, Václav, ač nemusel, opět přišel, aby pomohl, a byl jsem za to tehdy velmi vděčný.

V akademickém roce 2010 už Václav Břicháček na FHS žádné přednášky nevypsal, koncem září jsem pak od něj dostal milý dopis, kde mi popřál hodně zdaru s tím, že bude mít nadále nějaké občasně řízení v nemocnici na Bulovce. Než vlastní zpráva mě zarazilo spíše to, že mi Václav píše e-mail: kdysi jsem se ho totiž pokoušel naučit mailovat a on to upřímně nenáviděl (přestože přitom byl dlouho garantem jednoho z hlavních úvodních kursů bakalářského studia, k mému překvapení to nikdy nezpůsobovalo závažnější problémy: vždy se buď našla nějaká ochotná ruka, která za něj nezbytnou elektronickou korespondenci vyřídila, nebo se to nějak studenti naučili respektovat). Dovtípil jsem se, že je to dopis na rozloučenou. Nezmohl jsem se tehdy na víc, než že jsem mu formálně popřál mnoho dalších plodných let. Škoda, ale bylo by dvakrát škoda, kdybychom na Václava Břicháčka zapomněli.

Josef Kružík